

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIX. Absolvendi non sunt ebriosi, nec popinis frequentandis assueti,
nisi contra consuetudinem istam viriliter pugnando se emendent.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

perturbatio, periculumque est ne major sequatur, quam illa quæ reverà sequitur. Incapaces quippe sunt, dum jam semiturbati sunt, & ad magis bibendum inardescunt, iudicandi quid secuturum sit ex potu quem ultra mensuram sumunt.

201 Denique à mortali nequeunt excusari crimine, qui, etiam salvo rationis usu, mero se ingurgitant, cum gravi proximorum scandalo, v. g. patresfamilias, toti familiæ suæ grave per hoc præbentes offendiculum, Sacerdotesque & Ecclesiastici, ex nimia comotatione, in publico titubantes, gyrtantesque, cum tantò graviore scandalo populi Christiani, quantò sanctius in Ecclesia Dei ministerium subeunt; nam cum aliis sobrietatis bonum deberent iugiter prædicare, non solum hoc non faciunt, sed etiam se, aliosque, inebriare non erubescunt. Tales si se noluerint emendare, & pro se, & pro aliis, necesse erit eis aeterna supplicia sustinere, inquit S. Cæsarius serm. 91. in Appendice Augustini 295. Et propterea Clericus, quem ebrium esse confiterit, canone 41. Concilii Agathensis, & can. 13. Concilii Venetici, à communione statuitur submovendus. Et can. 1. Concilii Trevirensis anni 1548. ab officiis & beneficiis primum suspenditur. Deinde si deistanda consuetudinis comestationum & comenticulorum ulterius inhaerit, omnibus honorum gradibus exutus, ad quadrupedum sortem... majoribus suppliciiis affectus statuitur abiciendus. Principes quoque & Magistratus, sicut aliis præfunt officio, sic aliis præesse debent sobrietatis exemplo. Feminae etiam se inebriantes, gravius ordinariè peccant quam viri, ob incontinentiæ pericula quibus se exponunt. In mulieribus namque non est sufficiens robor ad hoc quòd concupiscentiis resistant, ait S. Thomas 2. 2. q. 149. a. 4. Idem dicendum de Medicis, ob periculum cui ægorum vitam & valetudinem exponunt, per largiorem suam potationem, vel ebrietatem.

CAPUT XIX.

Absolvendi non sunt ebrii, nec popinis frequentandis assueti, nisi contra consuetudinem istam viriliter pugnando se emendent.

202 Quia aliàs sufficienter constare non potest de vera & plena conversione ipsorum; quòdque ebrii teneantur viriliter pugnare contra pravam se inebriandi consuetudinem, ab eaque se emendare, pluribus inculcat S. Augustinus serm. 151. aliàs de temp. 45. Libro etiam 5. Capitularium c. 162. statuitur, ebriosum excommunicandum esse usque ad emendationem congruam. Idem statutum fuit in Concilio Moguntino anni 813. can. 46. Videantur Burchardus Wormatiensis l. 14. c. 11. Isaac Lingonensis tit. II. c. 6. Ivo Carnotensis P. XIII. c. 70.

203 Idem dicendum esse de assuetis popinas frequentare, probant plura gravia peccata, quo-

tum occasio ut plurimum est consuetudo ista, scilicet 1°. inebriationum, seu aliàs notabilium in potu excessuum, in se & in aliis, qui ad similes excessus à combibonibus provocantur. 2°. rixarum, imprecationum, blasphemiarum, tam illic, quam domi. 3°. verborum & factorum turpium, vel propriorum, vel alienorum, quæ cooperanti, corridenti, seu aliàs consentienti imputantur ad culpam. 4°. detractionum, vel prolatarum, vel culpabiliter auditarum. 5°. perditionis bonorum, quibus vel familia sustentanda esset, vel filius providendum, vel Christo in pauperibus egenti & argenti succurrendum. 6°. perditionis pecuniæ, quam proprio labore ad familiæ necessitates, vel juvandos pauperes quis lucratus fuisset, si tempus in labore, non in popinarum frequentatione impendisset. 7°. graviter afflictæ atque irritatæ per illam consuetudinem & dilapidationem conjugis, si conjugatus sis; vel parentum, si sis filiusfamilias. Dum enim filii contra parentum voluntatem popinas frequentant, popinationemque in medias plerumque noctes protrahunt, parentes mœrore & anxietate conficiunt, dum meritò timent, ne in mala illic consortia incidant, & in mala quæ ex popinis frequentatis evenire non ignorant. Non ignorant etiam suas sibi pecunias frequenter furripi à talibus filiis. Quod quale peccatum sit, Sapiens Prov. 28. declarat: *Qui subtrahit aliquid à patre suo, & à matre, & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicida est.* 8°. perditionis multi temporis, cujus pretium magnum luminis naturalis beneficio Philosophi Ethnici agnoverunt, quòd occasio sit & instrumentum magna quæcumque & homine digna patranda: *Quem mihi dabis (aiebat Seneca) qui pretium tempori ponat, & qui diem aestimet?* Si sola humana ratio tantum agnoscat temporis pretium; quantum est pretium illius, si ad fidei stateram appendatur? cum illo uti possimus & debeamus ad operandum digna homine, aeternæ beatitudinis gratiâ condito. Propter quod Eccli. 4. scriptum est: *Fili conserva, seu (ut alii legunt) observa tempus, eo (cum tibi datum fuerit) ad salutare opus solerter utendo, illudque eâ diligentia servando, quâ thesaurum ingentem. Venit enim nox, quando nemo potest operari.* Et si vel horulam, ex tot perditis, impetrare possent, qui vindicibus in flammis ardent, omnium mundi regnorum pretio eam redimerent. Ast horulam suspirandam semper; nunquam per totam deinceps aternitatem concedendam! Ergo *ambulate (dicit Veritas Joan. 12.) dum lucem habetis, ut non vos tenebrae comprehendant.* Ambulate, id est, negotiamini tempore opportuno. Majus est enim salutis vestræ negotium, quod vos premit, quam ut temporis illius vel horulam prodigatis. *Quis enim sapiens despexit dies parvos?* Zach. 4. 10. Quis nescit, magnam hominum multitudinem aeternam damnari, ob non habitam temporis sibi concessi

rationem, *cujus sola inutilitas* (teste Bernardo) *sufficit ad damnationem* ? Inutiliter verò tempus transigitur, dum in tabernis, ludis, visitationibus & applicationibus ad vitam æternam inutilibus teritur. *Neque enim in tempore inutiliter vivitur, nisi ad comparandum meritum, quo in æternitate vivatur*, ait Augustinus epist. 121. Deplorabilis proinde est illorum cæcitas, quibus *dies salutis & tempus acceptabile* inutiliter transeunt. In eos declamat Bernardus (in Evangelio, *Ecce nos rel. quimus omnia.*) *Nihil pretiosius tempore; sed heu! nihil hodie vilius aestimatur. Transeunt dies salutis; & nemo recognoscit. Nemo sibi non reditura momenta perisse cavetur.* Excusatum se quisque putat, dicendo, licitum est fabulari, licitum ludere, licitum bibere, licitum se recreare donec hora prætereat. Sed reponit Bernardus: *O donec prætereat hora, quam tibi ad agendam poenitentiam, ad obtinendam veniam, ad acquirendam gratiam, ad promerendam gloriam miseratio Conditoris indulget; non ad vitam deficiolam, vel inutiles applicationes, illis intermissis quæ Deus à Christianis, ab Ecclesiasticis, à Religiosis exigit!*

205 Nec hinc finis malorum, seu peccatorum, quorum causa seu occasio esse solet consuetudo popinas frequentandi; præter dicta, rei esse solent scandali, seu mali exempli, quod non solum dant domesticis & prolibus suis (quas verbo, exemploque ad vitam christianam educare tenentur) sed & aliis, quos suo pariter exemplo & consortio ad popinarum frequentationem alliciunt. Imò popinatores isti libet invicem scandalo sunt, non solum quatenus invicem provocant ad haustus intemperatos, turpiloquia, detractiones, &c. sed & in quantum sese mutuo fovent in continuanda popinatione. De quolibet enim illorum dici potest, quòd si alii omnes desisterent, ipse quoque desisteret, vel saltem minus frequenter illuc conveniret, minus proinde peccaret. Suis verò domesticis talem Christianismi ideam sensim sine sensu imprimunt, quasi popinarum frequentatio, etiam frequentissima, componi posset cum vita christiana. Unde insolitum non est audire parvulos eorum exoptantes grandescere, ut popinas frequentare queant ad instar patris sui.

206 Decimum peccatum est profanatio festorum. Siquidem dies festivi non solum in audienda Missa, sed & in frequentandis aliis divinis officiis, concionibusque & catechismis, nec solum in abstinendo ab operibus servilibus corporalibus, sed maximè in abstinendo ab operibus servilibus spiritualibus, (id est peccatis) sanctificandi sunt, uti docent Concilia plurima, signanter Mediolanense III. sub S. Carolo Borromæo tit. de fest. dier. cultu. Avenionense anni 1585. tit. eod. Avenionense anni 1594. c. 43. Remense anni 1583. tit. de dieb. fest. Aquileiense anni 1596. can. 14. Lingonense tit. 7. c. 2. ubi non solum dicitur frequentanda divina officia diebus festis, Deo-

que vacandum, verbum Dei audiendum, &c. sed & abstinendum ab opere servili, & potissimum a peccato, quia *gravius peccat, qui peccat in festo... quam qui in aliis diebus hoc facit.* Quod & docent S. Thomas, S. Bonaventura, S. Raymundus, S. Antoninus, prout ostendi supra agendo de circumstantiis peccatorum. Deplorandum proinde est, quòd tam multi fideles, Missæ privatæ auditione contenti, reliquum penè diem in frequentandis transigunt popinis, & offendendo gravius Deo diebus istis, quàm tota hebdomadâ reliquâ, & (ut S. Antoninus deplorat P. 2. tit. 9. c. 7.) *quod cum multo labore per hebdomadam lucrati sunt, in festis, in tabernis, & ludis, non in eleemosynis expendunt. O abusus perver- sa hominum, & jactura temporis irrecuperabilis, & negotium gratissimum demoni!* Apud de his dixit Hieremias Thren. 1. *Viderunt eam hostes, & deriserunt sabbatha ejus, id est festa: quia non Deo, sed veniri suo vacanti & demoni.*

Undecimum peccatum est neglectus, tam generalis officii hominis Christiani (cujus vita, juxta Tridentinum sess. 14. tit. *Doctrina de Sacr. Extr. Unct. perpetua poenitentia esse debet*) quàm cuique specialis, ratione status & conditionis in qua vivit; neglectâ v. g. curâ familiæ, & domesticorum; quod quantum peccatum sit, Apostolus declarat 1. Timoth. 5. dicens: *Siquis suorum, & maximè domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior.*

Duodecimum est, plurimorum actuum in- temperantiæ, ineptæ lætitiæ, scurrilitatis, &c. qui licet supponerentur quovis die seorsim non esse mortales, eorum tamen consuetudo, & voluntas sic vitam continuandi, à mortali excusati non potest. Ob dicta p. 1. cap. 22.

Decimum-tertium est læta per intemperan- 209 tiam sanitatis, quâ sæpè fit, ut vita brevietur, & corpus ad munia sua ineptum vel minus aptum efficiatur, imò & paulatim occidatur, ut bene Eritius in 3. dist. 37. §. 24. probat ex Prov. 31. & Eccli. 19. ubi memorabilis hæc sententia legitur: *Propter crapulam multi avierunt; qui autem abstinentes est, adjiciet vitam.* Tales proinde suiipsorum quodammodo interfectores vocat Eritius. Quid enim interest, si minutis gladioli ictibus, si repetitis bibendi nunc cerevisiam, nunc vinum adustum v. g. vicibus, seipsam quis paulatim occidat? Nemo corpori suo ita nocere potest, nisi grandem Christo injuriam faciat, vel occidendo, vel ineptum ad ipsius ministerium efficiendo corpus, perpetuo ejus obsequio ministerioque consecratum; corpora quippe nostra, juxta Apostolum, membra sunt Christi. Cùmque etiam templa sint Spiritus sancti, non minor in Spiritum sanctum injuria redundat, dum per intemperantiæ nostram efficiamus nos mente hebetes, seu ineptos ad cogitationes & affectus spirituales, ut pulchrè docet S. Gregorius, atque ex ipso S. Thomas 2. 2. q. 148. a. 6. Ex

210 Ex his patet quantorum malorum & peccatorum occasio sit popinarum frequentatio, si non in singulis omnium illorum, saltem plurimorum, quàmque merito à S. Hieronymo dictum, *fugiendas tabernas, sicut officinas demonum*. Cum igitur existentes in proxima peccati mortalis occasione absolvendi non sint, nisi eâ dimissâ; consequens est popinarum frequentatores, seu frequentandi consuetudinem habentes; absolute donandos non esse, nisi occasione illâ abjectâ, opere impleant abrenuntiationem, quâ in baptismo solemniter professi sunt abrenuntiare se diabolo, & omnibus operibus & pompis ejus, quæ sunt crimina omnia, eorumque occasiones. Quod enim solemniter *ejeravimus, neque factis, neque dicto participare debemus*, ait Tertullianus l. de spectac. c. 24.

211 Et hac in re tantò magis sacerdotalem vigorem Confessarii tenere debent, quòd (præter dicta) popinarum frequentatores, in eis tempus transigere solent in ludis foliorum pictorum, alearum, & aliis, qui à sorte pendunt. Isti namque ludi, juxta SS. Patres, multorum malorum occasiones sunt. Nam, uti S. Basiliius homil. 8. in Hexaëmeron, *juramenta sunt illic, contentionesque pergraves, ac avaritia partus. Spiritus malignus assistit, furorem punctis ossibus illis ludentium, insaniamque accendens. Easdem ille pecunias nunc ad hunc, nunc ad illum transferri; atque hoc modo hunc victoria effert, illum victum tristitia premit*, &c. Chrysostomus etiam homil. 15. ad pop. Antioch. *Aleas (inquit) tractare, non videtur multis peccatum manifestum, sed infinita vitæ mala solet inferre. Circa aleas studium, blasphemias, iras, convicia, jacturas, infinitaque alia his graviora produxit*. Joannes Sarisberienis l. 1. de nugis Cynialium c. 5. *Mendaciorum & perjuriarum mater est alea, & alienâ concupiscentiâ sua prodigit, & nullam habens patrimonii reverentiam, cum illud effuderit, sensim in furta delabitur*, &c. Similia habent S. Ambrosius l. de Tobia c. 11. Author libri de Aleatoribus inter Opera S. Cypriani. S. Raymundus l. 2. tit. 8. §. 11. S. Antoninus p. 2. tit. 1. c. 23. §. 6. ubi enumerat 21. peccata ex ludis illis procedentiâ; concluditque Christianum non esse, qui illis deditus est. Et propterea inter occasiones peccatorum mortalium, S. Carolus Borromæus 1°. loco ponit, *artem proficere tabellis chartaceis, vel aleis ludendi, vel domum tenere in hunc finem alii paratam*.

212 Propterea etiam multis Canonibus, (quos refert Natalis Alexander Theol. dogm. to. 5. tr. de Sacram. Ord. c. 5.) Clericis vetitum est ludis aleatoris & chartaceis ludere, vel ludentes studiosè spectare, id est scientes & volentes adire domos vel societates, in quibus aleâ luditur, ut eo spectaculo avidos pascant oculos. Qui Canones cum innovati sint per Concilium Tridentinum sess. 22. c. 1. de reformation. sicut & per varia alia Concilia Tridentinum subsecuta; Clericos id facientes gravi-

ter peccare dicit: quia in materia gravi, Clericalis vitæ honestatem concernente, transgrediuntur Canones Spiritu Dei conditos, & rotius mundi reverentiâ consecratos. Quod & rursus confirmat in Paralipomenis suis Moralibus pag. 29. & seqq.

CAPUT XX.

Definitio, malitia, & gradus ira.

IRa est appetitus inordinatus vindictæ. Inordinatus (inquam) neque enim ordinatus vindictæ appetitus peccatum est. Potest enim vindicta benè appeti, uti sapienter observat S. Thomas 2. 2. q. 158. a. 2. dicens: *Ira... proprie nominat quendam passionem. Passio autem appetitus sensitivus in tantum est bona, in quantum ratione regulatur; si autem ordinem rationis excludat, est mala. Ordo autem rationis in ira potest attendi quantum ad duo. Primo quidem quantum ad appetibile, quod est vindicta. Unde si aliquis appetat, quod secundum ordinem rationis fiat vindicta, est laudabilis ira appetitus, & vocatur ira per zelum, seu zelus. Si autem aliquis appetat quod fiat vindicta qualitercumque contra ordinem rationis; puta si appetat puniri eum qui non meruit, vel ultra quam meruit, vel etiam non secundum legitimum juris ordinem, vel non propter debitum finem (qui est conservatio justitiæ, & correctio culpæ) erit appetitus iræ vitiosus... Alio modo attenditur ordo rationis circa iram, quantum ad modum irascendi, ut scilicet motus iræ non immoderate ferveat, nec interiùs, nec exteriùs... Alioqui ira non erit absque peccato, etiamsi aliquis appetat justam vindictam*.

Hoc præmissis S. Doctor a. 3. determinat 214 quam ira sit peccatum ex genere suo mortale. *Si enim ira sumatur ex parte appetibilis, quod est vindicta, & vindicta quæ appetitur injusta sit, sic ex genere suo ira est peccatum mortale: quia contrariatur charitati & justitiæ. Potest tamen contingere, quod talis appetitus sit peccatum veniale propter imperfectionem actus, ob insufficientem uniusque deliberationem, dum motus iræ prævenit perfectam rationis advertentiam; vel ob parvitatem materiæ; puta cum aliquis appetit in aliquo modico se vindicare... puta si aliquis parum trahit puerum aliquem per capillos, vel aliquid hujusmodi. Si autem motus iræ solum sit inordinatus quantum ad modum irascendi: utpote si nimis ardentem irascatur interiùs, vel si nimis exteriùs manifestet signa iræ: sic ira secundum se non habet de suo genere rationem peccati mortalis. Potest tamen esse mortalis, si nempe ex vehementia ira aliquis prorumpat in Dei blasphemiam, vel in verba graviter injuriosa proximo, vel inferat notabile nocumentum sanitati suæ, vel scandalum magnum infirmis præbeat.*

Articulo 5. ad 3. S. Doctor tres gradus iræ 215 ex Evangelio statuit: *Dominus Matth. 5. ponit tres gradus iræ, cum dicit: " Qui irascitur "*